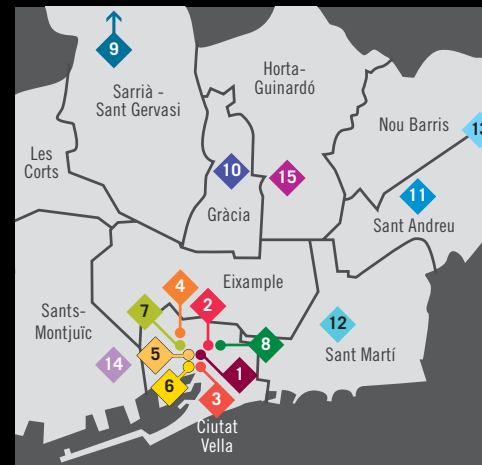

Plafó de Fabra i Coats, històries cosides. Fotografia: Andrea Manenti

Interior de la Sala de Calderes. Fotografia: Pere Vivas

11 MUHBA FABRA I COATS

C. Sant Adrià, 20
08030 Barcelona
Tel. 93 256 21 00
Fax. 93 268 04 54
museuhistoria@bcn.cat

Transport:

Metro: L1 (Sant Andreu),
L9 i L10 (Onze de setembre)
Bus: 11, 40, 126 i N9
Renfe: Sant Andreu Comtal

Per a més informació:

barcelona.cat/museuhistoria
facebook.com/barcelonacultura
twitter.com/bcnultura

Venda d'entrades:

Taquilles del Museu i
Tiquet Rambles: Palau de la Virreina
(la Rambla, 99, de dl. a dg. de 10 a 20.30 h)
Tel. 93 316 10 10

Ideació i producció: Museu d'Història de Barcelona. Textos: Pere Colomer i Joan Roca i Albert. Disseny gràfic: Roseta y Oihana

- 1 MUHBA TEMPLE D'AUGUST
C. Paradís, 10
- 2 MUHBA PLAÇA DEL REI
Pl. del Rei, s/n
- 3 MUHBA PORTA DE MAR
Centre Cívic Pati Llimona. C. Regomir, 7-9
- 4 MUHBA VIA SEPULCRAL ROMANA
Pl. Vila de Madrid
- 5 MUHBA DOMUS AVINYÓ
C. Avinyó, 15
- 6 MUHBA DOMUS SANT HONORAT
C. Fruita, 2
- 7 MUHBA EL CALL
Pta. Manuel Ribé, s/n
- 8 MUHBA SANTA CATERINA
C. Joan Capri, s/n
- 9 MUHBA VIL-LA JOANA
Ctra. de l'Església, 104. Vil-la Joana. Vallvidrera
- 10 MUHBA PARK GÜELL
C. Olot, s/n
- 11 MUHBA FABRA I COATS
C. Sant Adrià, 20
- 12 MUHBA OLIVA ARTÉS
C. Espronceda, 142-146
- 13 MUHBA CASA DE L'AIGUA
Ctra. de Ribes, 103-111
- 14 MUHBA REFUGI 307
C. Nou de la Rambla, 175
- 15 MUHBA TURÓ DE LA ROVIRA
C. Marià Labèrnia, s/n

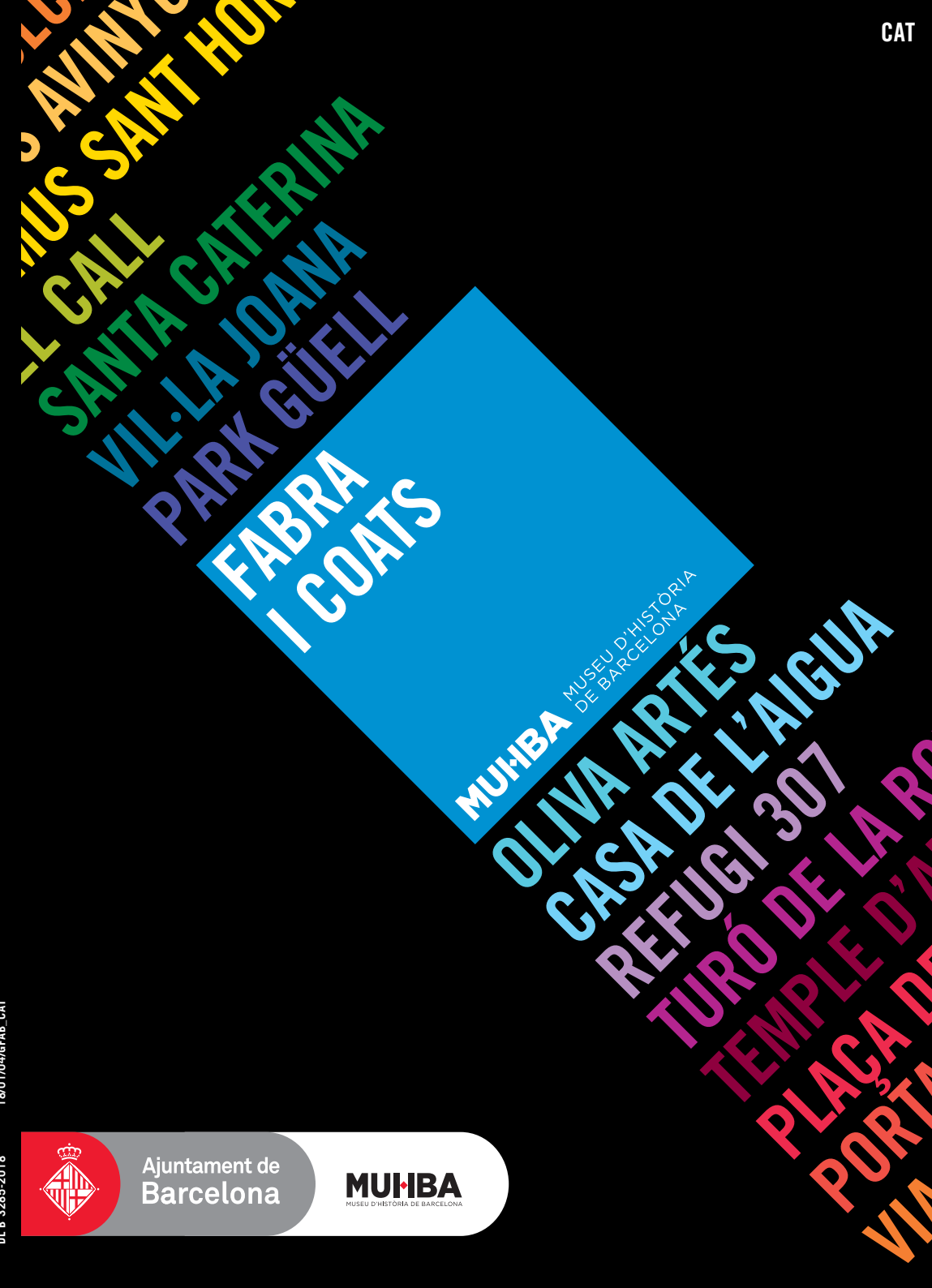
18/01/04/GFAB_CAT

DL B 3285-2018

Ajuntament de
Barcelona

MUHBA
MUSEU D'HISTÒRIA
DE BARCELONA

FABRA I COATS

El 1903 es constitueix a Barcelona, fruit de l'acord entre la família Fabra i la multinacional escocesa Coats, la Compañía Anónima Hilaturas de Fabra i Coats, dedicada a la fabricació de fils de cosir i xarxes de pesca. Durant més de vuitanta anys, aquesta empresa pionera en l'aplicació de processos productius i comercials innovadors i sensible en l'aplicació dels drets laborals dels seus treballadors, coneix una forta expansió. El seu impacte sobre la vida econòmica i social del barri de Sant Andreu és innegable. La crisi dels anys setanta i els processos de reconversió posteriors, amb tancaments i acomiadaments, així com el fenomen globalitzador, amb la deslocalització com a efecte principal, van conduir a la fi de l'empresa l'any 2005.

L'any 2009, l'antiga fàbrica inicia nova activitat com a centre de creació artística alhora que s'hi preserva, museïtzada, la Sala de Calderes. Aquest espai s'ha convertit així en un espai patrimonial excepcional, on ha estat decisiva la col·laboració entre el Museu d'Història de Barcelona i els extreballadors de l'empresa constituïts en l'associació Amics de la Fabra i Coats.

Vista general del recinte fabril Fabra i Coats

CIUTAT I TREBALL

El MUHBA dedica a la ciutat del treball el seu nou espai expositiu, la Nau F de Fabra i Coats, juntament amb els Amics de la Fabra i Coats, el Districte de Sant Andreu, la Universitat de Barcelona i altres entitats, com són la Fundació Museu Historicosocial de La Maquinista Terrestre i Marítima SA i Macosa, l'Associació d'Estudis Històrics de l'Automoció, l'Associació de Veïns i Veïnes del Bon Pastor i el Centre d'Estudis Ignasi Iglésias.

Ja es pot visitar a la planta baixa de la Fàbrica de Creació (nau central del recinte), la instal·lació en forma de retaule Fabra i Coats, històries cosides, vertebrada per cinc conceptes: treballar, amos, obrers i obreres, la fàbrica i els productes.

Exposició Fabra i Coats fa museu. Fotografia: Jordi Mota

Fragment del plafó de Fabra i Coats, històries cosides. Fotografia: Andrea Manenti

Interior de la Sala de Calderes. Fotografia: Pere Vivas

LA SALA DE CALDERES

A Catalunya s'han inventariat 41 màquines de vapor industrials, però poques instal·lacions de calderes han arribat fins als nostres dies, la del vapor Aymerich, Amat i Jover a Terrassa i la de la Casa de les Aigües a Montcada i Reixach en són dos exemples.

La recuperació de la Sala de Calderes de Can Fabra és, tant per les seves dimensions com per la documentació relativa a la seva trajectòria, una aportació important que permet avançar en el coneixement de l'evolució i les funcions d'aquestes instal·lacions.

L'any 1856 els Alsina van iniciar la construcció del complex fabril, i el 1873 es van aixecar els edificis que van conformar el nucli del sistema energètic de Can Fabra.

El sistema energètic d'una fàbrica tèxtil del segle XIX moguda amb vapor constava de tres instal·lacions fonamentals:

Interior de l'associació Amics de la Fabra i Coats

Les calderes o generadors de vapor, on, gràcies al carbó, s'escalfava l'aigua per tal de generar vapor, que era conduït a la màquina de vapor. El fum fruit de la combustió del carbó era expulsat a través de la xemeneia.

La màquina de vapor, que transformava l'energia calorífica aplicada a les calderes en treball mecànic, gràcies al moviment que l'acció del vapor exercia sobre un èmbol. Era, en realitat, el veritable motor de la fàbrica.

Les transmissions o embarrats, que constituïen tot un conjunt d'elements mecànics amb bieles, arbres, politges i corretges que transmetien el moviment de la màquina de vapor a les màquines dels tallers.

Actualment, la Sala de Calderes de Can Fabra en conserva cinc: quatre del sistema Babcock & Wilcox, dues de 256 m² de superfície de calefacció instal·lades l'any 1944 i dues de 451 m² de superfície de calefacció que daten dels anys 1950 i 1951. La caldera número 5, que va substituir les anteriors, data de 1992 i és una caldera automàtica del tipus piro-tubular adquirida a la societat Vulcano-Safeca.

Interior de la Sala de Calderes. Fotografia: Pere Vivas

Les calderes de Can Fabra

L'any 1905 els Coats renoven totes les calderes de Can Fabra i opten pel model Babcock & Wilcox, patentat l'any 1867 per aquesta empresa americana. Les calderes que encara avui resten a la sala, excepte una, responen a aquest model. El model de caldera Babcock & Wilcox emprava poc volum d'aigua gràcies a la seva estructura tubular. L'aigua no s'escalfava en dipòsits, sinó en tubs, la qual cosa permetia que amb menys quantitat d'aigua s'augmentés la superfície de calefacció i el rendiment del generador. A més, els tubs estaven inclinats, de manera que l'aigua circulava contínuament per l'interior de la caldera.

Calderes sense màquina de vapor

A partir de 1918 la fàbrica de Can Fabra substitueix l'energia del vapor per moure les màquines per l'electricitat. La màquina de vapor s'atura i la central elèctrica transformadora ocupa l'edifici que abans acollia la màquina de vapor.

El treball a la Sala de Calderes

L'any 1967, quan les calderes encara s'alimentaven amb carbó, calien deu persones per mantenir en funcionament la instal·lació: tres fogoners, tres ajudants de calderes i quatre auxiliars encarregats de la neteja i el proveïment de carbó. Anualment es consumien 15.260 tones de lignit. A més, la sala requeria controls minuciosos de seguretat i de rendiment de la instal·lació. Era fonamental controlar les aigües, raó per la qual diàriament se'n mesurava la densitat i se'n preniën mostres que s'enviaven al laboratori per analitzar-les.

El 1969, el canvi del carbó com a combustible pel fuel va simplificar les tasques de neteja i proveïment, però també va suposar la reducció del personal de sala, que va passar de deu a sis persones

El 1990, la introducció del gas va permetre eliminar el sutge i el fum, uns residus importants que provocaven greus problemes de contaminació. Finalment, el 1992, amb la compra de la caldera número 5, de tipus piro-tubular, la Sala de Calderes es regula automàticament. No necessitava ningú, doncs, per fer-la funcionar, i la resta de llocs de treball van ser amortitzats.